

FRANCE PREŠEREN KOT VODILNA TEMA MEDPREDMETNEGA POVEZOVANJA / Tadeja Kilar / OŠ

Frana Albrehta Kamnik

O MEDPREDMETNEM POVEZOVANJU

V zadnjih letih se v šolskem sistemu vse bolj pojavlja potreba po povezovanju tem med posameznimi predmeti. Medpredmetno povezovanje se pri pouku pojavlja že vrsto let, vendar je bilo prisotno predvsem pri učiteljih, ki so želeli učencem omogočiti bolj življenjski oziroma uporaben pouk. Velikokrat je šlo zgolj za naključno sodelovanje učiteljev, ki pa je kasneje, s posodobitvijo učnih načrtov, dobilo bolj predpisano vlogo. Medpredmetno povezovanje nas učitelje usmerja in spodbuja k temu, da pouk popestrimo, predrugačimo, naredimo bolj zanimivega, učenci pa določeno temo spoznajo na različnih področjih. Rezultat medpredmetnega povezovanja je procesno oziroma vseživljenjsko znanje, ki je trajno in uporabno (Bevc 2005, 50).

V posodobljenih učnih načrtih najdemo poglavje, namenjeno medpredmetnemu povezovanju, ki poudarja pomembno vlogo povezanosti in prepletenosti znanj, rezultat pa je celostno razumevanje nekega problema. Prav tako pa so v tem poglavju zapisana priporočila za medpredmetne povezave. Medpredmetno povezovanje je torej obravnavanje določene teme v skladu s področjem, ki ga poučujemo, cilji pa se pri tem prepletajo in dopolnjujejo.

PREŠEREN OD VRTCA DO KONCA 2. TRIADE

Prešernova poezija je resna, zahtevna, polna zapletenih in težko razumljivih verzov. Priljubljenost in razumljivost Prešernovih pesmi med osnovnošolci je raziskovala Boža Krakar Vogel, ki ugotavlja, da so Prešernove pesmi vseh manj kot polovici anketiranih učencev, ostali pa menijo, da so pesmi težko razumljive. Prav tako se nezainteresiranost za obravnavo pesmi pojavlja zaradi neaktualnosti besedil, večina sodelujočih učencev pa Prešernu še vedno daje vlogo nacionalnega mita (Krakar Vogel 2000/01, 125–136). Tudi sama ugotavljam, da je obravnavo Prešernovih pesmi za učence 3. triade zelo zahtevna, kljub temu da se z njimi večina otrok sreča že v vrtcu, kjer ob različnih vrtčevskih himnah spoznajo še državni simbol

Slovencev, slovensko himno. V okviru Prešernovega dneva otroke v vrtcih velikokrat popeljejo v čas življenja Prešerna, običajno z dramatizacijami, plesnimi, glasbenimi in likovnimi delavnici ter drugimi obogatitvenimi dejavnostmi, ki se največkrat navezujejo na *Povodnega moža*. Večina otrok tako nekaj osnovnih informacij o življenju dr. Figa prinese v prvi razred. To znanje se do osmega razreda predvsem ponavlja, nekoliko pa tudi nadgrajuje, saj se učenci z informacijami o življenju in delu Franceta Prešerna srečujejo v času pred kulturnim praznikom, in sicer na šolskih proslavah, v zadnjih letih tudi na ta veseli dan kulture, nekaj časa pa tej temi učitelji namenijo tudi pri pouku. V učnem načrtu za slovenščino se med predlaganimi besedili za obravnavo pesmi Franceta Prešerna pojavijo šele v osmem razredu, seveda pa jih lahko učitelji že prej na različne načine vključijo v pouk.

PREŠEREN V OSMEM IN DEVETEM RAZREDU

Po učnem načrtu za slovenščino naj bi učenci v osmem razredu pregledno poznali življenje Prešerna in njegova dela, balada *Povodni mož*, pa je v tem razredu tudi obvezno besedilo. Med predlaganimi besedili za obravnavo so tukaj še *Uvod v Krst pri Savici*, *Apel in čevljar* ter *Turjaška Rozamunda*. V devetem razredu se že omenjenim pesmim pridružijo še *Gazela 6*, *Glosa in Zdravljica*. Slednja je tudi obvezno besedilo. Učenci pa morajo poznati še poglavitne značilnosti literarnega obdobja.

Na podlagi obravnave zgoraj omenjenih besedil učenci ponovijo ali pa na novo usvojijo znanje o prvinah književnega besedila, in sicer o književni osebi, prostoru, času, dogajanju, motivu, temi, sporočilu, snovi, prav tako pa ločujejo med avtorjem in pripovedovalcem ter določajo književno perspektivo.

Učenci v Prešernovih pesmih določajo rimo in ritem, prepoznavajo in poimenujejo podobno glasje, ločujejo različne stopice, prepoznavajo in ločujejo aliteracijo in asonanco, zaznavajo likovno podobo

pesmi, vse omenjeno pa skušajo povezati s stvarnostjo oziroma sporočilnostjo pesmi. Pri obravnavi Prešernovih besedil se učenci srečajo s posebno jezikovno rabo, z besedami in besednimi zvezami z več pomeni in prenesenim pomenom (primera, poosebitev, ukrasni pridevek in nagovor/ogovor, inverzija, pretiravanje, stopnjevanje, govorniško vprašanje), ločijo medlirsko in epsko pesmijo, kar tudi utemeljijo. Učenci prepoznavajo in razložijo značilnosti epa, balade, romance, soneta, gazele, glose, seznanijo se z nekaterimi strokovnimi izrazi (štirivrstičnica, trivrstičnica). Večino zgoraj omenjenega pa učenci tudi samostojno tvorijo.

Učenci na te teme tudi govorno nastopajo, torej interpretativno berejo pesmi, razumljivo in doživeto recitirajo in deklamirajo, predstavijo književno-strokovne teme, ki jih v šoli ne obravnavajo, pripravijo primerjave ali kako drugače nadgrajujejo ali poustvarijo obravnavano snov (Vir 1, 56-73).

NAČRTOVANJE MEDPREDMETNEGA POVEZOVANJA

Medpredmetno povezovanje, katerega vodilna tema je France Prešeren, na naši šoli izvajamo že nekaj časa. Začeli smo z ekskurzijo, ko smo se odpravili v Vrbo na Gorenjskem, kjer smo poleg Prešernove domačije spoznali kraj, življenje ljudi v tistem času, gospodarske razmere, Prešernove sodobnike. Kasneje smo ekskurzijo nadomestili s tematskim dnevom, ki ga izvajamo na šoli, namenjen pa je osmošolcem, saj se, kot sem že omenila, učenci v tem razredu zelo podrobno srečajo z življenjem in delom našega velikega pesnika Franceta Prešerna.

Že nekaj let pri nas deluje skupina za medpredmetno povezovanje in fleksibilni predmetnik. V skupini smo učitelji vseh strokovnih aktivov tretje triade, ki skozi celo šolsko leto poglobljeno sodelujemo in načrtujemo učni proces. Povezujemo pa se tudi s kolegi iz drugih šol, še posebej aktivno z Osnovno šolo Muta, s katero načrtujemo naravoslovni in družboslovni tabor.

državljanstvo in narodna pripadnost. Učenci so tako ponovili osnovna spoznanja o nastanku Republike Slovenije, o pomenu simbolov in praznikov naše države. V ospredju je bila predvsem ustvarjalnost učencev, torej kako do-ločene informacije na čim bolj izviren in zanimiv način predstaviti v računalniški predstavitvi (čim manj besedila, zapisovanje ključnih besed, fotografije z bogato sporočilnostjo, izdelava miselnih vzorcev, uporaba simbolov).

Fizika

Glavni namen medpredmetnega povezovanja je boljše razumevanje in večja uporabnost znanja. Čeprav se na prvi pogled zdi, da povezava med fiziko in Prešernom ne obstaja, smo na tematskem dnevu dokazali, da temu ni tako. Učiteljica je učence skupaj z našim velikim pesnikom popeljala v uvodno poglavje o vesolju. Učenci so prebirali Prešernove *Poezije* in v njih iskali poimenovanja za nebesna telesa, razlagali so prenesene pomene in iskali povezave z realnostjo.

Geografija

Podobno kot etika se tudi geografija s slovenščino lahko povezuje na mnogih področjih. Še posebej kulturna vzgoja je tisti osrednji element, ki prispeva k celovitemu razvoju osebnosti. Razumevanje pomena in spoznavanje kulture lastnega naroda so učenci pri geografiji podkrepili z raziskovanjem Prešernove življenjske poti od rojstva do smrti. Na podlagi knjižnega gradiva so z delom v skupinah opisovali kraje, v katerih je Prešeren živel, raziskovali pa so tudi, kaj v čast Prešernu je v teh krajih ohranjenega. Svoje opise so kasneje predstavili v razredu. Učenci so tako geografsko proučevali in raziskovali Slovenijo, ob tem pa razvijali vrednote, ki temeljijo na pozitivnih čustvih do domovine, ljubezni in potrebi po ohranjanju kulturne dediščine ter tako krepili občutek pripadnosti svoji državi.

Glasbena umetnost

Slovenščina in glasbena umetnost se lahko na področju umetnostnih besedil medpredmetno povezujeta brez omejitev. Naši učenci so na tematskem dnevu poslušali posnetke glasbe iz obdobja

romantike, s poslušanjem so prepoznavali in ugotavljali temeljne značilnosti romantike. Ob zbranem poslušanju so tako zaznavali ritem, melodijo, barvo, hitrost in glasnost ter na podlagi tega izražali glasbena doživetja in predstavo o izbrani glasbi.

Ker je veliko Prešernovih pesmi uglasbenih, so ob koncu ure učenci ob klavirski spremljavi učiteljice še zapeli.

Poudarek medpredmetne povezave je bil na kulturnem razvoju posameznika in skrbi za kulturno dediščino.

Matematika

Slovenščino in matematiko so učenci in učitelji v različnih heterogenih skupinah povezovali na dva načina in tako povezovali znanje in ustvarjalnost.

Prva medpredmetna povezava je temeljila na starih merskih enotah, predvsem na palcu in čevlju. Učenci so s svojimi palci in čevlji merili dolžino in širino učilnice, table ter drugih predmetov v učilnici in tako razvijali natančnost in spretnost. Dobljene rezultate so pretvarjali iz čevljev v palce in obratno, nato v centimetre ter jih primerjali z dolžino standardnega imperialnega čevlja. Izmerjenim predmetom so računali obseg in ploščino, hitrejši in spretnější učenci pa so sestavljali še besedilne naloge z omenjenima merskima enotama.

Druga povezava je Prešerna povezovala s sonetom. Učenci so šteli zloge, besede in vrstice v različnih sonetih, nato pa so rezultate predstavili z ustreznim prikazom. Z opazovanjem in prepoznavanjem pravila v vzorcu so na podlagi števila zlogov sami pisali svoj sonet oziroma kitico.

Nemščina

Pouk nemščine se samodejno navezuje na pouk slovenščine, medpredmetne povezave so jasne, temeljijo pa na gradnji znanja tujega jezika in širši uporabi.

Učenci so pri nemščini nadgrajevali znanje z delom v skupinah. Vsaka skupina je dobila krajši zapis v slovenščini, ki so ga morali dopolniti z že znanimi

informacijami o življenju in delu Franceta Prešerna. Zapis so nato v celoti prevedli v nemščino. Na koncu ure so učenci zbrali prevode in jih razstavili.

Tehnika in tehnologija

Medpredmetne povezave med slovenščino in tehniko je najlažje uresničevati v okviru dnevov dejavnosti. Ker se je približevala šolska kulturna prireditel, posvečena Francetu Prešernu, so učenci s pomočjo učiteljice najprej načrtovali izdelavo scene iz odpadnih papirnih gradiv in izdelali šablono. S tem so razvijali ustvarjalne sposobnosti ter tudi utemeljili smisel zbiranja odpadnega papirja. Učenci so nato s pomočjo šablon v skupinah izdelovali dele scene, ob tem so skrbeli za ekonomičnost izrabe časa in gradiv, obenem pa oblikovali pozitiven odnos do kulturne dediščine. Ob koncu tematskega dne so učenci izdelke sestavili in sceno tudi postavili. Poudarek je bil predvsem na skrbi za estetski izgled izdelka.

Zgodovina

Franceta Prešerna in obdobje romantike lahko zaradi smiselne povezanosti razumemo kot stalnico medpredmetne povezave z zgodovino. Začetek 19. stoletja predstavlja čas velikih sprememb po francoski revoluciji, ki pomeni ogromen preobrat v evropski zgodovini, zato so učenci raziskovali spremembe, ki so v tem času nastale v življenju ljudi, poudarek je bil na družabnem življenju Slovencev in krepitvi narodne zavesti v 19. stoletju. Učenci so razdeljeni v skupine iskali informacije v vnaprej pripravljenih zgodovinskih besedilih, prebirali pa so tudi časopisne članke v spletni digitalni knjižnici, in sicer *Kmetijske in rokodelske novice*. Oblikovali so zapiske, ugotovitve pa so predstavili sošolcem.

Šport

Pri uri športa smo se predstavili v 19. stoletje, ko smo doživeli pravi preporod športne dejavnosti. Naši učenci so se tako seznanili z razvojem športa v času življenja Franceta Prešerna, prelevili pa so se v sokole, katerih glavni namen je bil razvijati pozitiven odnos

Slika 3: Scena za kulturno prireditev (Foto: Danica Mati Djuraki)

do vsega, še posebej do telesne aktivnosti, domovine in življenja.

Medpredmetno povezovanje je temeljilo na pomenu gibanja in športa ter njihovih vplivov na zdravje. Učenci so izvajali različne gimnastične vaje, poudarek pa je bil na disciplini telesa in duha ter odnosu do različnih prireditev.

ZAKLJUČEK

Medpredmetno zasnovane vsebine imajo pomembno vlogo tako za učitelje kot učence, saj so učni rezultati boljši, znanje pa bolj povezano. Načrtovanje tematskega dneva je okrepilo sodelovanje učiteljev, izmenjavo znanj, mnenj, medsebojno pomoč. Učitelji drugih predmetov so se navezali na pri slovenščini že obravnavano temo in jo nato izvajali vsak na svojem področju, torej je bilo povezovanje vertikalno. Medpredmetno povezovanje je potekalo na različne načine, kot motivacija, utrjevanje in nadgradnja.

Čeprav smo pričakovali manjšo pripravljenost učiteljev na sodelovanje, predvsem zaradi preobremenjenosti, se je izkazalo prav nasprotno.

Naslednji dan smo naše medpredmetne povezave z učenci ovrednotili in analizirali pri pouku slovenščine, prav tako pa smo mnenja izmenjali tudi učitelji.

Učenci so si z medpredmetnim povezovanjem pridobili širše in trajnejše znanje,

pouk je bil popestren. Najbolj jih je navdušil pouk matematike in športa, seveda pa so bili prisotni tudi negativni komentarji, saj Prešeren ni tema, ki bi bila pri vseh učencih enako priljubljena.

Mnenje učiteljev o tematskem dnevu je bilo pozitivno, saj je vsaka sprememba oziroma novost pri pouku, kljub temu da se je lotimo s kančkom dvoma, dobrodošla.

Tematski dan, na katerem smo medpredmetno s Francetom Prešernom povezali večino obveznih šolskih predmetov, je bil uspešen. S sodelovanjem in povezovanjem smo dosegli cilje, ki jih samo pri pouku slovenščine ne bi mogli doseči.

Literatura

Bevc Vera (2005) Medpredmetno povezovanje in načrtovanje vzgojno-izobraževalnega dela. V: Vec Rupnik Tanja (ur.), *Spodbujanje aktivne vloge učenca v razredu*, str. 50-59. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Krakar Vogel Boža (2000/01) Obravnavanje literarne klasike v sodobni šoli – na primeru Prešerna. *Jezik in slovstvo*, let. 46 (št. 4): str. 125-136.

Vir

Vir 1: Program osnovna šola: Slovenščina: Učni načrt. Dostopno na http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/page/uploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf, 1. 11. 2015.